ประเภทของเตาฮีด

أقسام التوحيد

(باللغة التايلاندية)

إعداد :

نعمان إسماعيل سأعأ

เรียบเรียงโดย

นุมาน อิสมาอีล สะอะ

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานความร่วมมือเพื่อเผยแพร่และสอนอิสลาม

อัร-ร็อบวะฮฺ กรุงริยาด ประเทศซาอุดิอาระเบีย

من إصدارات:

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

Islamic Propagation Office in Rabwah

P.O.Box 29465 RIYADH 11457 – TEL 4454900 – 4916065

FAX: 4970126 - E-Mail: rabwah@islamhouse.com

http://www.islamhouse.com

พิมพ์ครั้งแรก : ฮ.ศ. 1427 – ค.ศ. 2006

หากมีข้อสงสัย คำแนะนำหรือแก้ข้อผิดพลาดใดๆ กรุณาติดต่อเราทางเว็บไซต์ :
www.islamhouse.com

(4976 E)

ฮ.ศ.1427 - ค.ศ. 2006

สำนักงานความร่วมมือเพื่อเผยแพร่และสอนอิสลาม
อัร-ร็อบวะฮฺ กรุงริยาด ประเทศซาอุดิอาระเบีย
โทร. +966-1-445 4900, 491 6065
www.islamhouse.com

الطبعة الأو : 1427 هـ

وإذا كان لديك أي سؤال أو اقتراح أو تصحيح يرجى مراسلتنا على العنوان التا :

www.islamhouse.com

(٤٩٧٦ هـ)

١٤٢٧ هـ

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف : 4900 445 - 6065 491

عنوان الموقع : www.islamhouse.com

สารบัญ

بسم الله الرحمن الرحيم

คำนำผู้เขียน

งานเขียนชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเตาฮีดและทัศนะต่างๆของนักวิชาการอิสลามต่อการแบ่งประเภทของเตาฮีด คือ เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต เตาฮีดทั้งสามประเภทมีหลักฐานปรากฏจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺโดยอาศัยความเข้าใจที่ถูกต้องของนักวิชาการอิสลามผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ที่เรียกว่า "อัล-อิสติกรออ์" ซึ่งเตาฮีดทั้งสามประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นจนไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้และจะยังคงดำรงอยู่ไว้ในลักษณะนี้ตลอดไป

ผู้เขียน

1. บทนำ

การแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็นประเภทต่างๆตามทัศนะของนักวิชาการอิสลามทั้งในอดีตและปัจจุบันมีปัญหามาตลอด ทั้งนี้เนื่องจากว่าไม่มีตัวบทที่ชัดเจนจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺที่ระบุถึงประเภทของเตาฮีด จึงเป็นข้ออ้างสำหรับนักวิชาการบางท่านว่า การแบ่งเตาฮีดออกเป็นประเภทต่างๆนั้นเป็นสิ่งอุตริในศาสนาเพราะไม่เคยมีแบบอย่างจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ถึงแม้ว่าโดยเนื้อหาและความหมายของอัลกุรอานและสุนนะฮฺแล้วจะเต็มไปด้วยประเภทของเตาฮีดต่างๆก็ตาม

การศึกษาและค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการไม่เข้าใจในเรื่องของเตาฮีดหรือไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควร เพราะตลอดระยะเวลา 13 ปีที่ท่านรอซูลศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม พำนักอยู่ที่มักกะฮฺท่านได้ตั้งใจและทุ่มเทเวลาทั้งหมดเพื่อเตาฮีด เช่นเดียวกับอัลกุรอานที่เน้นหนักในเรื่องดังกล่าวจนเป็นคุณลักษณะพิเศษของอายะฮฺมักกียะฮฺ(โองการที่ประทานก่อนการอพยพสู่มาดีนะฮฺ)ที่ตอกย้ำถึงในเรื่องที่เกี่ยวกับเตาฮีดเพียงประเด็นเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนเป็นเรื่องอื่น นั่นคืออะกีดะฮฺและเตาฮีด (อบุล ลัยษ์ ,2544 : 55)

ดังนั้น การเข้าใจถึงเตาฮีดอย่างถูกต้องและถึงแก่นแท้คือการเข้าใจและการรู้จักอัลลอฮฺอย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยเตาฮีดทั้งสามประเภทซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งเพื่อบรรลุถึงจุดหมายและวัตถุประสงค์ตามที่อัลลอฮฺได้กำหนดไว้

2. ความหมายของเตาฮีด

2.1 เตาฮีดด้านภาษา

เตาฮีดเป็นคำภาษาอาหรับ ซึ่งโดยรวมแล้วจะแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียว เอกะ โดดเดี่ยว และปฏิเสธการมีส่วนร่วมของผู้อื่น (Ibn Manzur,1995 :233)

2.2 เตาฮีดด้านวิชาการ

เตาฮีดด้านวิชาการ หมายถึง การสร้าง(จิตสำนึกและการศรัทธาใน)ความเป็นเอกะของอัลลอฮฺด้วยสิ่งต่างๆที่เป็นสิทธิเฉพาะพระองค์ในด้านรุบูบิยะฮฺ อุลูฮิยะฮฺ และอัล-อัสมาอ์ วัศฺศิฟาต (Ibn Usaimin, 1999/1419 : 8)

3. ทำไมต้องแบ่งประเภทของเตาฮีด?

การแบ่งประเภทของเตาฮีดเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือหากไม่สามารถแบ่งประเภทของเตาฮีดได้หรือไม่เข้าใจในประเภทของเตาฮีดแล้ว เราอาจจะต้องสูญเสียเตาฮีดไปอย่างชนิดที่ไม่รู้สึกตัว ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายอย่างยิ่งสำหรับชีวิตมุสลิม หรือบางครั้งสามารถแบ่งประเภทของเตาฮีดได้และบอกได้ว่ามีกี่ประเภท แต่อาจจะไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ซึ่งทั้งหมดนี้คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราต้องมาศึกษาถึงประเภทของเตาฮีด

และทัศนะต่างๆของนักวิชาการอิสลามเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเตาฮีด

4. การแบ่งประเภทของเตาฮีดและทัศนะของอุละมาอ์

เราสามารถแบ่งกลุ่มของบรรดาอุละมาอ์ในการแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มอุละมาอ์ที่แบ่งเตาฮีดออกเป็นสองประเภท

2. และกลุ่มอุละมาอ์ที่แบ่งเตาฮีดออกเป็นสามประเภท

ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีทัศนะและรายละเอียดที่แตกต่างกันไป บางกลุ่มได้แบ่งประเภทของเตาฮีดในจำนวนที่ไม่เท่ากันแต่เนื้อหาเหมือนกันและบางกลุ่มได้แบ่งประเภทของเตาฮีดในจำนวนที่เท่ากันแต่เนื้อหาแตกต่างกัน โดยแต่ละกลุ่มต่างอ้างหลักฐานต่างๆเพื่อยืนยันถึงความถูกต้องในการแบ่งประเภทของเตาฮีด

4.1 กลุ่มอุละมาอ์ที่แบ่งเตาฮีดออกเป็นสองประเภท

ได้แก่ 1) เตาฮีด อัต-เฏาะลับ วัลกอศด์ (การร้องขอและมุ่งเจตนา) 2) เตาฮีด อัล-มะอฺริฟะฮฺ วัลอิษบาต (การรู้และยึดมั่น)

หรือ 1) เตาฮีด อัล-เกาว์ลีย์ (คำพูด) 2) และเตาฮีด อัล-อะมาลีย์ (การกระทำ)

นี่เป็นการแบ่งของอุละมาอ์สะลัฟบางท่าน และเป็นทัศนะที่สนับสนุนโดยอิบนุ ตัยมิยะฮฺ และ อิบนุล ก็อยยิม (al-Tamimiy ,1995 : 38-40)

4.2 กลุ่มอุละมาอ์ที่แบ่งเตาฮีดออกเป็นสามประเภท

กลุ่มอุละมาอ์ที่แบ่งเตาฮีดออกเป็นสามประเภทนี้จะแบ่งออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ๆ ซึ่งถึงแม้ว่ากลุ่มต่างๆเหล่านั้นจะมีทัศนะที่สอดคล้องกันในส่วนของจำนวน แต่ในส่วนรายละเอียดและเนื้อหากลับมีทัศนะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงดังต่อไปนี้

4.2.1 ทัศนะของอุละมาอ์สะลัฟส่วนใหญ่

อุละมาอ์สะลัฟส่วนใหญ่จะแบ่งเตาฮีดออกเป็นสามประเภทคือ

1. เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ
2. เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ
3. และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

นี่เป็นทัศนะของอิมามอบู หะนีฟะฮฺ, กอฎีย์ อบู ยูซุฟ, อิบนุ บัฏเฏาะฮฺ อัล-อักบุรีย์, อิบนุ มันดะฮฺ, อิบนุ ญะรีร อัต-เฏาะบะรีย์ ฯลฯ (al-Abbad,1997 : 34-45)

ส่วนสาเหตุการแบ่งประเภทที่ไม่เท่ากันในหมู่บรรดาอุละมาอ์สะลัฟเกี่ยวกับประเภทของเตาฮีดนั้น มีสาเหตุหลัก 2 ประการดังนี้ (al-Sulamiy, 2002 : 87-89)

1. มุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้ที่มองจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง หมายถึงมองถึงความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮฺ ที่ปวงบ่าวจำต้องเคารพภักดี ได้จัดแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภท คือเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต ส่วนผู้ที่มองจากเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน หมายถึงมองถึงความเป็นบ่าวที่

จำต้องปฏิบัติเคารพสักการะภักดีต่ออัลลอฮฺ ได้แบ่งเตาฮีดออกเป็น 2 ประเภท คือ เตาฮีด อิลมีย์ และ เตาฮีด อะมะลีย์

2. การใช้สำนวนที่แตกต่างกันในความหมายที่เหมือนกัน อาทิ อุละมาอ์สะลัฟบางท่านใช้คำว่า เตาฮีด รุบูบิยะฮฺ แต่อีกท่านหนึ่งใช้คำว่า เตาฮีด อัล-อิลมิ อัล-เคาะบะรีย์ ซึ่งทั้งสองประโยคนี้มีความหมายที่เหมือนกัน กล่าวคือเตาฮีด อัล-อิลมิ อัล-เคาะบะรีย์ ก็คือเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ ส่วนสาเหตุที่เรียกชื่อของเตาฮีดประเภทนี้ว่าเตาฮีด อัล-อิลมิ อัล-เคาะบะรีย์เป็นเพราะมันคือสิ่งที่เราจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับอัลลอฮฺโดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ และด้วยเหตุนี้เองจึงเรียกเตาฮีดประเภทนี้อีกชื่อหนึ่งว่าเตาฮีด อัล-อิลมิ อัล-เคาะบะรีย์ (al-Tamimiy, 1995 : 39)

อย่างไรก็ตามทัศนะของอุละมาอ์สะลัฟทั้งสองทัศนะที่แตกต่างกันนั้น เป็นข้อแตกต่างในเรื่องของจำนวนเท่านั้น มิได้เป็นการขัดแย้งในทางความหมายแต่อย่างใด ทั้งนี้ถือได้ว่าทัศนะทั้งสองถูกต้องตามหลักฐานที่ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ซึ่งทัศนะแรกเป็นทัศนะที่นิยมใช้ในหมู่บรรดาอุละมาอ์ในยุคแรก (มุตะก็อดดิมีน) และทัศนะที่สองเป็นทัศนะที่เป็นที่รู้จัก(มัชฮูร)ในหมู่อุละมาอ์ที่ใช้แนวทางของสะลัฟในการอธิบายหลักเตาฮีด (al-Tamimiy, 1995 : 37)

4.2.2 ทัศนะของอุละมาอ์กลุ่มที่สองคืออุละมาอ์อะฮฺลุลกะลาม

บรรดาอุละมาอ์กลุ่มที่สองนี้ ต่างมีทัศนะที่เหมือนกับอุละมาอ์สะลัฟในเรื่องจำนวนแต่จะแตกต่างกันในเรื่องของความหมายและเนื้อหา กล่าวคืออุละมาอ์อะฮฺลุลกะลามได้แบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็นดังนี้

1. อะชาอิเราะฮฺ[1] ได้แบ่งเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทเช่นเดียวกัน แต่เนื้อหาไม่เหมือนกัน คือ เตาฮีดซาต เตาฮีดอัฟอาล และเตาฮีดศิฟาต

al-Shahirstaniy กล่าวว่า : อัล-บารีย์ (หนึ่งในพระนามของอัลลอฮฺ) คือเป็นซาต(องค์)ที่ไม่สามารถจะเปรียบเทียบหรือเทียบเท่าได้ เป็นหนึ่งเดียวในซิฟาต(คุณลักษณะ)ที่ไม่มีใครจะเหมือนได้ และเป็นหนึ่งเดียวในอัฟอาล(กิริยา)ที่ไม่มีใครที่จะร่วมเป็นภาคีได้ (al-Shahristaniy, nd : ๙๐)

2.อัล-มาตูรีดียะฮฺ[2] ได้แบ่งเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทเหมือนกับอะชาอิเราะฮฺ

4.2.3 ทัศนะของอุละมาอ์กลุ่มที่สามคืออุละมาอ์อะห์ลุลบิดอะฮฺ

บรรดาอุละมาอ์กลุ่มที่สามนี้ คือกลุ่มอะฮฺลุลบิดอะฮฺที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับของอะฮฺลุสสุนนะฮฺและถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่อุตริสิ่งต่างๆ

---

[1] อะชาอิเราะฮฺ คือผู้ที่อ้างตัวเองว่าเป็นผู้ใช้แนวความคิดของอิมาม อบุล หะสัน อัล-อัชอะรีย์ในเรื่องของหลักอะกีดะฮฺและเตาฮีด มีคุณลักษณะเด่นคือการอิษบาต (ยืนยัน) ศิฟาตของอัลลอฮฺเพียงบางส่วน และตะอ์วีล (ตีความหมายให้เป็นอย่างอื่น) ในส่วนที่เหลือ เป็นต้น

[2] อัล-มาตูรีดียะฮฺ คือหนึ่งในบรรดากลุ่มอะฮลุลกะลามที่ใช้แนวความคิดของอบู มันศูรฺ อัล- มาตูรีดีย์ ในการอธิบายหลักเตาฮีด ลักษณะเด่นของกลุ่มมาตูรีดียะฮฺคือการอิษบาต(ยืนยัน) คุณลักษณะของอัลลอฮฺเพียงแค่ 8 ศิฟาตเท่านั้น และความหมายของอีมานหรือศรัทธานั้นเพียงแค่นึกในใจก็เพียงพอแล้วไม่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติ และอีมานไม่มีขึ้นไม่มีลง เป็นต้น ส่วนแนวคิดที่สอดคล้องและเหมือนกับอะฮฺลุสสุนนะฮฺคือ 1) เกี่ยวกับการจัดลำดับเคาะลีฟะฮฺ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเศาะหาบะฮฺ 2) การกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ (เกาะดัรฺ) 3) และการศรัทธาต่อวันอะคีเราะฮฺ

มากมายในศาสนา จนกระทั่งมีการกล่าวว่ากลุ่มอะฮฺลุลบิดอะฮฺ 4 กลุ่มที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นกลุ่มแก่นนำที่อุตริและบิดเบือน ซึ่งเป็นผู้นำแห่งความมืดมนและหลงทางทั้งหลาย

อย่างไรก็ตามบางกลุ่มมีทัศนะที่เหมือนกับอุละมาอ์สะลัฟในเรื่องจำนวนแต่จะแตกต่างกันในเรื่องของความหมายและเนื้อหา และบางกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของจำนวนหรือความหมาย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1 มุอฺตะซิละฮฺ[1] ได้แบ่งเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทเช่นเดี่ยวกับอุละมาอ์สะลัฟ แต่มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน คือ 1) อัลลอฮฺทรงไม่ซับซ้อน 2) อัลลอฮฺทรงเป็นมาตั้งแต่เดิมไม่มีสอง 3) อัลลอฮฺทรงเป็นหนึ่งเดียวในเรื่องเกี่ยวกับศิฟาตที่เหมาะสมกับพระองค์ (Qadi Abdul al-Jabbar, nd : 1/241)

2.เคาะวาริจญ์[2] มีทัศนะที่เหมือนกับมุอฺตะซิละฮฺในเรื่องของเตาฮีด (Abu Hasan al-Ashariy, 1995 :203)

3. ญะฮฺมิยะฮฺ[3] ไม่มีการแบ่งเตาฮีดแต่อย่างใด และถือว่าการแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทเสมือนกับอะกีดะฮฺของนัศรอนีย์

---

[1] มุอฺตะซิละฮฺ คือกลุ่มที่ใช้แนวความคิดของ วาศิล อิบนุ อฺะฏออ์ ในการอธิบายหลักอะกีดะฮ์และเตาฮีด มีคุณลักษณะเด่นคือปฏิเสธศิฟาต (คุณลักษณะ) ของอัลลอฮฺ ผู้กระทำบาปใหญ่มิใช่มุอมินและมิใช่กาฟิรแต่อยู่ระหว่างสองสถานะ ฯลฯ

[2] เคาะวาริจญ์ คือกลุ่มที่เชื่อว่าการกระทำบาปนั้นกลายเป็นผู้ปฏิเสธ(กาฟิร) และอนุญาติให้ออกจากผู้นำอิสลามได้

[3] ญะฮฺมิยะฮฺ คือกลุ่มหรือผู้ที่ใช้แนวทางของ ญะฮัม อิบนุ ซอฟวาน ในการอธิบายหลักอะกีดะฮฺและเตาฮีด มีคุณลักษณะเด่นคือปฏิเสธพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ทั้งหมด ฯลฯ

(คริสเตียน) ที่เรียกว่า อัต-ตัษลีษ หมายถึง การเชื่อหรือศรัทธาว่าเตาฮีด มี 3 ประเภท ความคิดนี้คือความคิดของญะฮฺมิยะฮฺรุ่นใหม่ล่าสุดคือ หะสัน อิบนุ อะลี อัส-สั๊กกอฟ[1] (al-Abbad, 1997 :13)

5.สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างอุละมาอ์ สะลัฟ กับอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอุละมาอ์ อะฮฺลุลบิดอะฮฺ ในการแบ่งประเภทของเตาฮีด

ความจริงแล้วความขัดแย้งในเรื่องดังกล่าว ถือว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือทำเป็นไม่เข้าใจในหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ซึ่งความจริงแล้วเป็นเรื่องของปลายเหตุ หากเราศึกษาอย่างถี่ถ้วนแล้ว เราจะพบว่าสาเหตุหลักที่แท้จริงของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่ายมีต้นเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือการให้ความสำคัญที่แตกต่างกันระหว่างอุละมาอ์ สะลัฟ กับอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอุละมาอ์ อะฮฺลุลบิดอะฮฺ ในเรื่องเกี่ยวกับหลักพื้นฐานแหล่งที่มาของหลักฐานหรือการอ้างอิง ซึ่งเป็นที่รู้จักในหมู่บรรดา

---

[1] อัส-สั๊กกอฟ ได้เขียนหนังสือ (al-Tandid biman Addada al-Tawhid Ibtal uhawalah al-Taslis Fi al-Tawhid Wal Aqidah al-Islamiyah) โดยคัดค้านและตอบโต้การแบ่งประเภทของเตาฮีดของสะลัฟและถือว่าเป็นสิ่งที่อุตริขึ้นมาใหม่โดยอิบนุ ตัยมิยะฮฺ ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ และไม่เป็นที่รู้จักของบรรดาอุละมาอ์อิสลาม ในเรื่องนี้ ศ.ดร.อับดุลรอซาก อัล-อับบาด ได้เขียนหนังสือชี้แจงและตอบโต้คำครหาของอัส-สั๊กกอฟในหนังสือของท่านชื่อว่า (al-Qaul al-Sadid Fi al-Rad Ala Man Ankara Taqksim al-Tauhid)

นักวิชาการว่า "**มันฮัจญ์ อิสติดลาล**" หมายถึงแนวทางในการอ้างอิง[1] ทั้งนี้เนื่องจากว่าอุละมาอ์สะลัฟได้ให้ความสำคัญกับอัลกุรอานและสุนนะฮฺมาเป็นอันดับหนึ่งหรือทั้งสองเป็นหลักพร้อมกับความเข้าใจของอุละมาอ์ในการอธิบายและทำความเข้าใจ (al-Suwaiyan, 2001 : 21)

ในขณะที่อุละมาอ์อื่นๆได้ให้ความสำคัญกับเหตุผลหรือปัญญามาเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาคืออัลกุรอานและสุนนะฮฺ กล่าวคือหากมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวบทไม่ว่าจะเป็นอัลกุรอานหรือสุนนะฮฺกับปัญญาหรือเหตุผลที่มีอยู่จะต้องนำเอาปัญญาหรือเหตุผลมาก่อน

อย่างไรก็ตามในเรื่องการแบ่งประเภทของเตาฮีดนี้ แต่ละกลุ่มได้ใช้หลักฐานต่างๆเพื่อยืนยันถึงความถูกต้องของกลุ่มตัวเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.หลักฐานของกลุ่มอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และ อุละมาอ์ อะฮฺลุลบิดอะฮฺ

เป็นที่เข้าใจกันว่าอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลามและอุละมาอ์ อะฮฺลุล-บิดอะฮฺได้ให้ความสำคัญกับเหตุผลและปัญญาหรือการตีความเป็นหลักรองลงมาคืออัลกุรอานและสุนนะฮฺ ดังนั้นจึงมิใช่เรื่องแปลกสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลามและอะฮฺลุลบิดอะฮฺที่จะไม่ค่อยปรากฏหลักฐานจากอัลกุรอานหรือสุนนะฮฺมากนัก

---

[1] เกี่ยวกับเรื่องนี้มีวิทยานิพนธ์เล่มหนึ่งที่ศึกษาโดยตรงถึงจุดยืนของพวกมุตะกัลลิมีนในการอ้างอิงเกี่ยวกับอัลกุรอานและสุนนะฮ์ ชื่อว่า Muaqif al-Mutakalimin Min Istidlal Bi Nusus al-Kitab wa al-Sunnah โดย สุไลมาน อิบนุ ศอลิหฺ อิบนุ อับดุลอาซิซ อัลคิสนฺ

ในทางกลับกันจะเห็นได้ว่าหลักฐานต่างๆที่นำมาเสนอนั้นก็ล้วนแต่วางอยู่บนพื้นฐานของปัญญาและเหตุผลเป็นหลักโดยมิได้ใช้อัลกุรอานและสุนนะฮฺมาเป็นเครื่องมือชี้นำหรือตรวจสอบแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอุละมาอ์ อะฮฺลุล-บิดอะฮฺได้พยายามใช้เหตุผลต่างๆเพื่อนำเสนอถึงความถูกต้องในการแบ่งประเภทของเตาฮีดหรือปฏิเสธการแบ่งประเภทของเตาฮีด ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภท คือ เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต เป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ

2.การแบ่งประเภทของเตาฮีดทั้งสามประเภทไม่เป็นที่รู้จักของเหล่าบรรดาอุละมาอ์ในอดีต แต่เป็นสิ่งที่อุตริขึ้นมาโดย อิบนุ ตัยมิยะฮฺ ซึ่งเกิดขึ้นหลังศตวรรษที่ 8 แห่งปีฮิจเราะฮฺศักราช

3. เตาฮีด ศิฟาต คือเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ จึงไม่จำเป็นต้องมีเตาฮีดที่ชื่อว่าอัล-อุลูฮิยะฮฺอีกแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากว่าเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺนั้นอยู่ในความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ

4. การแบ่งประเภทของเตาฮีดเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากว่าหากเราเชื่อมั่นและศรัทธาว่าอัลลอฮฺ มีคุณลักษณะที่มากมายอาจจะทำให้พระเจ้าเพิ่มขึ้นเป็นอีกหลายองค์

al-Lalakaeiy ได้นำเสนอข้อความที่มีการอ้างถึงคำกล่าวของญะฮัม อิบนุ ศอฟวาน ผู้นำกลุ่มญะฮฺมิยะฮฺ ที่ได้กล่าวคำที่อันตรายอย่างมากว่า **“หากฉันกล่าวว่า แท้จริงสำหรับพระองค์อัลลอฮฺนั้นมี**

พระนาม 99 พระนาม แน่นอน ฉันจะต้องทำอิบาดะฮฺให้กับพระเจ้าถึง 99 พระองค์ !!" (al-Lalakaeiy, 1999:1/240)

5.2.หลักฐานของอุละมาอ์ สะลัฟ

อุละมาอ์ สะลัฟได้ใช้หลักฐานจากอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และความเข้าใจของอุละมาอ์ มาเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการกำหนดหรือแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 2 หรือ 3 ประเภทโดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1.หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลกุรอานคือแหล่งข้อมูลหรือแหล่งอ้างอิงอันดับแรกที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆของอิสลามไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะกีดะฮฺ เตาฮีด ปรัชญา แนวความคิด กฎหมาย และอื่นๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวกับการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้คัมภีร์ของพระองค์มาเป็นบรรทัดฐานและเป็นแหล่งอ้างอิงอันดับแรก

Ibn al-Qaiyim ได้กล่าวว่า : "แท้จริงในอัลกุรอานทั้งหมดนั้นคือเตาฮีด" จากคำกล่าวของ Ibn al-Qaiyim พอจะสรุปได้ว่า อัลกุรอานทั้งหมดคือหลักฐานของการแบ่งประเภทของเตาฮีด เนื่องจากว่าท่านคือหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์สะลัฟที่เห็นว่าเตาฮีดนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเตาฮีด ฟี อัล-มะอฺริฟะฮฺ วัลอิษบาต และเตาฮีด ฟี อัล-มัฏลับ วัล-ก็อศด์ (al-Tamimiy ,1999 : 39)

อย่างไรก็ตาม หากเราอ่านอัลกุรอานจะพบว่าในสูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺ เพียงสูเราะฮฺเดียวก็บ่งบอกถึงเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ, เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดที่มีอยู่

ในสูเราะฮฺดังกล่าวคือเนื้อหาของเตาฮีดทั้ง 3 ประเภทตามที่อุละมาอ์สะลัฟได้แบ่งไว้ เช่นเดียวกันในสูเราะฮฺอื่นๆ อาทิ สูเราะฮฺ อัล-อิคลาศ สูเราะฮฺ อัล-กาฟิรูน เป็นต้น

ส่วนการได้มาซึ่งหลักฐานจากอัลกุรอานนั้น บางท่านอาจจะสงสัยและไม่เข้าใจ เนื่องจากว่าไม่มีตัวบทที่ปรากฏอย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งให้เห็นแม้แต่อายะฮฺเดียว ซึ่งความจริงแล้วการแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 2 หรือ 3 นั้นได้มาซึ่งจากการอ่านหรือความเข้าใจของอุละมาอ์ โดยวิธีการที่เรียกว่า **"อัล-อิสติกรออ์"** หมายถึงการอ่านและการเข้าใจโดยผ่านกระบวนการสังเคราะห์จากเนื้อหาทั้งหมดที่มีอยู่ในอัลกุรอาน

al-Shangqitiy กล่าวว่า : "แท้จริงการอิสติกรออ์จากอัลกุรอานคือหลักฐานสำคัญในการแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภท ..." (al-Shangqitiy, 2002 :3 / 414-410)

Bakar Abu Zid กล่าวว่า : "เตาฮีดทั้ง 3 ประเภทนี้ได้มาจากการอิสติกรออ์ของอุละมาอ์สะลัฟ ดังที่อิบนุ มันดะฮฺ และอิบนุ ญะรีรฺ อัต-เฏาะบะรีย์ ได้ชี้ให้เห็นไว้ ซึ่งอิบนุ ตัยมิยะฮฺ และอิบนุล ก็อยยิมต่างก็ยอมรับในเรื่องดังกล่าว ก็เช่นเดียวกับอาจารย์ของฉัน ชัยคฺ อัช-ชันกิฏีย์มีความเห็นว่าการแบ่งประเภทของเตาฮีดตามที่ได้กล่าวมาได้มาจากการอิสติกรออ์ ของอุละมาอ์จากหลักฐานอัลกุรอานและสุนนะฮฺ เช่นเดียวกับในวิชาภาษาอาหรับที่แบ่งคำออกเป็นคำนาม คำกิริยา และคำบุพบท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอิสติกรออ์" (Bakar Abu Zaid : 30)

5.2.2 หลักฐานจากสุนนะฮฺ

บรรดาอุละมาอ์ อะฮฺลุสสุนนะฮฺต่างมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าสุนนะฮฺ หรืออัล-หะดีษคือแหล่งที่มาอันดับสองของบทบัญญัติอิสลามรองลงมาจากอัลกุรอานไม่ว่าหะดีษนั้นจะจัดอยู่ในระดับมุตะวาติร[1] หรืออาห๊าด [2] ก็ตาม สามารถนำมาปฏิบัติและนำมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเกี่ยวกับอะกีดะฮฺ เตาฮีด หรือเรื่องอื่นๆ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอะฮฺลุลบิดอะฮฺที่ไม่ยอมรับหะดีษอาห๊าดในเรื่องที่เกี่ยวกับอะกีดะฮฺ เตาฮีด และอิบาดะฮฺ [3]

หากเราได้ศึกษาและค้นคว้าในสุนนะฮฺหรือหะดีษของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม เราจะพบว่ามีหะดีษมากมายที่กล่าวถึงเตาฮีด ในลักษณะของคำพูด บทดุอาอ์ ซิกิรฺ อิบาดะฮฺ และอื่นๆ อีกมากมาย

al-Turkiy กล่าวว่า “เราขอเป็นสักสีพยานว่า แท้จริงชีวิตของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม คือเตาฮีดที่บริสุทธิ์เพื่อองค์อัลลอฮฺเพียงองค์เดียว อีมานของท่านคือเตาฮีด การตั้งเจตนารมณ์ของท่านคือเตาฮีด อิบาดะฮฺของท่านคือเตาฮีด การงานของท่านคือเตาฮีด และมารยาทของท่านคือเตาฮีด” (al-Turkiy,1993 : 21) และท่านได้

---

[1] หะดีษมุตะวาติร หมายถึงหะดีษที่มาจากการรายงานของบุคคลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเรื่องยากที่พวกเขากล้าจะสมคบคิดโกหกกับหะดีษของท่านนบี

[2] หะดีษอาห๊าด หมายถึงหะดีษที่ไม่สบประกอบเงื่อนไขของหะดีษมุตะวาติร

[3] เกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องนี้สามารถศึกษาและอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือ al-Sunnah Wa Makanatuha Fi Tashria al-Islamiyah เขียนโดย มุสตอฟา อัส-สิบาอีย์

นำเสนอหะดีษมากมายที่เกี่ยวกับเตาฮีด เช่นเดียวกันหากเราย้อนกลับไปดูงานเขียนของอุละมาอ์ในอดีตที่นำหะดีษต่างๆ มารวบรวมเป็นตำรา อาทิ อิมาม อัล-บุคอรีย์ในหนังสือเศาะฮีฮฺของท่าน และบรรดาอุละมาอ์หะดีษอื่นอีกหลายท่านที่ได้บันทึกหะดีษที่เกี่ยวกับเตาฮีดไว้ในตำราและมีการตั้งชื่อบทในตำราด้วยว่า "กิตาบ อัต-เตาฮีด" บางท่านได้รวบรวมหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺไว้ในตำราเล่มเดียวกันอาทิ อิมาม อัล-บัยหะกีย์ในหนังสือ "อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต" และอิมาม อิบนุคุซัยมะฮ์ ในหนังสือ "กิตาบ อัต-เตาฮีด" เป็นต้น เพียงแค่นี้ก็เพียงพอแล้วที่จะกล่าวว่ามีหะดีษมากมายที่กล่าวถึงเตาฮีด เพื่อเป็นตัวอย่าง จึงขอนำเสนอหะดีษบทหนึ่งที่บันทึกโดยอิมาม อัล-บุคอรีย์ จากอิบนุอับบาส เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้ขอดุอาอ์ในช่วงเวลากลางคืนว่า :

((اللهم لك الحمد، أنت نور السمٰواتِ والأرض ومن فِيهن، ولك ا َمد، أنت قَيوم السمٰواتِ والأرض ومن فِيهن . . . ، اللهم لك أسلمت، وبِك آمنت، وعليك توكلت ...، أنت إِ َي لا إِله إِلا أنت ...)) (رواه البخاري : رقم 7385)

ความว่า : โอ้ อัลลอฮฺ มวลการสรรเสริญนั้นเป็นสิทธิแห่งพระองค์ พระองค์คือแสงสว่างแก่ฟากฟ้า พื้นแผ่นดิน และปวงสรรพสิ่งที่อาศัยอยู่ในนั้น และมวลการสรรเสริญเป็นของพระองค์ พระองค์คือผู้พิทักษ์และปกป้องฟากฟ้าแผ่นดิน และสรรพสิ่งที่อาศัยอยู่ในนั้น ... โอ้ อัลลอฮฺ

สำหรับพระองค์เท่านั้นฉันยอมจำนน (ชีวิตของฉัน) ด้วยพระองค์เท่านั้นที่ฉันศรัทธา และแด่พระองค์เท่านั้นที่ฉันขอมอบหมาย(การงานทุกอย่าง)ของฉัน ... พระองค์คือพระเจ้าของฉัน ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้นอกจากพระองค์ ... (รายงานโดย อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 7385)

จากหะดีษข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความหมายที่บ่งบอกถึงประเภทของเตาฮีดทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

1. เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ จะสังเกตได้จากความหมายที่ว่า "โอ้อัลลอฮฺ พระองค์คือแสงสว่าง ... พระองค์คือผู้พิทักษ์และปกป้อง ..." ตรงนี้เองที่บ่งบอกถึงความเป็นพระเจ้าผู้ทรงสร้างของอัลลอฮฺซึ่งหมายถึงความเป็นรุบูบิยะฮฺของอัลลอฮฺ

2. เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ จะสังเกตได้จากความหมายที่ว่า "สำหรับพระองค์เท่านั้นฉันยอมจำนน(ชีวิตของฉัน) ด้วยพระองค์เท่านั้นที่ฉันศรัทธา และแด่พระองค์เท่านั้นที่ฉันขอมอบหมาย (การงานทุกอย่าง) ของฉัน" นี่คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นพระเจ้าที่เที่ยงแท้ที่ควรแก่การสักการะและเคารพภักดี ซึ่งหมายถึงความเป็นอุลูฮิยะฮฺของอัลลอฮฺเพียงองค์เดียว

3. เตาฮีดอัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต จะสังเกตได้จากคำขอดุอาอ์ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ที่ว่า "โอ้ อัลลอฮฺ" ซึ่งคำว่า **อัลลอฮฺ** เป็นหนึ่งในพระนามของอัลลอฮฺ เช่นเดียวกับคำว่า **อัล-ก็อยยูม** เป็นอีกหนึ่งในพระนามของอัลลอฮฺซึ่งพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺนี้เองเป็นแหล่งที่มาของเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

6.ประเภทของเตาฮีด

หลังจากที่ได้นำเสนอที่มาและที่ไปของการแบ่งประเภทของเตาฮีด และทัศนะต่างๆของอุละมาอ์เกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเตาฮีด พร้อมกับหลักฐานของทุกฝ่ายแล้ว ต่อไปนี้คือเนื้อหาที่แท้จริงและรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวกับประเภทของเตาฮีดทั้งสาม คือ เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ, เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1. เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ

เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺคือหนึ่งในสามประเภทของเตาฮีดที่มีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าเตาฮีดประเภทนี้อุละมาอ์ทุกกลุ่มให้ความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่สองและสาม(อุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอุละมาอ์ อะฮฺลุลบิดอะฮฺ) เพราะเชื่อว่าเตาฮีดประเภทนี้(อัร-รุบูบิยะฮฺ) คือแก่นแท้ของบรรดาเตาฮีด (Ibn Abil Aiz, 1988:79) มีรายงานจากอุละมาอ์ อะชาอิเราะฮ์เล่าจากอบุล หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ว่าท่าน อบุล หะสันได้กล่าวว่า สิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับมุกัลลัฟ(ผู้บรรลุศาสนภาวะ)คืออัล-มะอฺริฟะฮฺ[1] (การรู้จัก) (Khalil Muhammad Nur, 1995 : 314)

---

[1] อัล-มะริฟะฮฺ ในความหมายของอะชาอิเราะฮฺคือการรู้ว่าอัลลอฮฺ มีจริงและพระองค์เท่านั้นคือพระเจ้าผู้ทรงสร้าง ซึ่งตรงกับเตาฮีด รุบูบิยะฮฺ ของสะลัฟ ถึงแม้จะแตกต่างในเรื่องปลีกย่อยบางอย่างก็ตาม

al-Baqillaniy กล่าวว่า : สิ่งแรกที่เป็นฟัรฎู(วาญิบ)สำหรับปวงบ่าวของพระองค์คือการมองหรือการรู้จักหลักฐานต่างๆที่บ่งบอกถึงความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮฺ ส่วนฟัรฎู(วาญิบ)ที่รองลงมาคือการศรัทธาและยอมรับต่อคัมภีร์ต่างๆของพระองค์และศาสนทูตของพระองค์ (al-Baqillaniy,1986 :33)

อย่างไรก็ตามหากจะเปรียบเทียบระหว่างเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺของอุละมาอ์สะลัฟจะเท่ากับเตาฮีด อัล-อัฟอาลของอุละมาอ์ อะฮฺลุล-กะลามเพราะไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้จะมีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดบางเรื่องอาทิความหมายของคำว่า อัร-ร็อบ หรือ อัล-อิลาฮฺเป็นต้น

6.1.1. ความหมายของ อัร-ร็อบ

al-Asbahaniy กล่าวว่า : คำว่า : **رب** (ร็อบ)เป็น **มัศดัรฺ** (อาการนาม) ที่มีความหมายเท่ากับอิสมุลฟาอิล (เป็นประธาน) ซึ่งหมายถึงพระผู้เป็นเจ้านั่นเอง (al-Asbahani,1992 : 336)

al-Anbariy กล่าวว่า : คำว่า : **رب** (ร็อบ)สามารถแบ่งความหมายออกเป็น 3 ประการคือ

1. **الك ا** (อัล-มาลิก) หมายถึงผู้ครอบครองหรือเจ้าของ
2. **السيد ا طاع** (อัส-สัยยิด อัล-มุฏออฺ) หมายถึงเจ้าของที่ต้องเชื่อฟัง

3. صلح ا (อัล-มุศลิหฺ) หมายถึงผู้ดูแลแก้ไข (Khalil Muhammad Nur,1995:215)

al-Makriziy ได้นิยามความหมายของคำว่า ร็อบ ว่า คือผู้ทรงสร้างบ่าวของพระองค์ ผู้ทรงให้การเลี้ยงดูอบรมและประทานสิ่งดีๆ ต่างๆ ให้แก่พวกท่านทั้งหลาย ไม่ว่าการสร้างหรือการประทานสิ่งยังชีพหรือการให้หลุดและรอดพ้นจากภัยต่างๆ และการประทานสิ่งดีๆ ทั้งโลกนี้และโลกหน้า (Al-Makriziy,1405:31)

6.1.2 ความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ

บรรดาอุละมาอ์สะลัฟได้ให้ความหมายหรือคำนิยามของเตาฮีดรุบูบิยะฮฺไว้มากพอสมควร แตกต่างกันไปตามสำนวนของแต่ละท่าน แต่ถึงอย่างไรก็ตามทั้งหมดก็วางอยู่บนพื้นฐานอันเดียวกัน ความหมายและเป้าหมายเดียวกันคือการสร้างเอกภาพต่ออัลลอฮฺ ในด้านที่เกี่ยวกับความเป็นพระเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงกำหนดและผู้ทรงบริหารทุกกิจการ

Ibn Abil Aiz ได้นิยามความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ ว่า คือการยอมรับว่าอัลลอฮฺคือผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่งและแท้จริงพระองค์คือผู้ทรงสร้างเพียงองค์เดียวไม่มีสองที่เสมือนหรือมีความสามารถเหมือนพระองค์ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะและพระนามของพระองค์ (Ibn Abil Aiz, 1988:79)

al-Hakamiy ได้นิยามความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ ว่า หมายถึง การยอมรับอย่างแน่วแน่ว่าพระองค์คือพระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงอภิบาลทุกสิ่งทุกอย่าง พระองค์คือผู้ทรงสร้าง พระองค์คือผู้ให้กำเนิดชีวิตและผู้ให้เสียชีวิต พระองค์คือผู้ประทานสิ่งยังชีพ โดยไม่มีการตั้งภาคีใดๆ ในการเป็นพระเจ้าของพระองค์ ไม่มีสิ่งที่พึ่งใดๆนอกจากพระองค์ ไม่มีใครสามารถกีดกันความประสงค์ของพระองค์ ไม่มีใครสามารถติเตียนการบัญชาการของพระองค์ ไม่มีใครสามารถเปรียบเทียบหรือเทียบเท่ากับพระองค์ และจะไม่มีใครที่ขัดแย้งกับความเป็นพระเจ้าของพระองค์ (al-Hakamiy , nd : 55)

Ibn Usaimin ได้นิยามความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ ว่า คือการแสดงเอกภาพต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ในแง่ของการเป็นผู้ทรงสร้าง เป็นผู้ทรงครอบครอง และเป็นผู้ทรงบริหาร (Ibn Usaimin, 1999 : 1/9-10)

จากการนิยามความหมายเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ ของอุละมาอ์สะลัฟข้างต้น พอจะสรุปความหมายของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺได้ว่า หมายถึงการเชื่อมั่นศรัทธาในเอกภาพขององค์อัลลอฮฺในด้านที่เกี่ยวกับการปกครอง การบริหารงานและการจัดการของอัลลอฮฺในฐานะพระเจ้าผู้ทรงสร้าง โดยไม่มีผู้ใดสามารถจะเทียบเท่ากับพระองค์ได้หรือร่วมภาคีกับพระองค์

6.1.3 ชื่อของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ

เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺมีชื่อที่หลากลาย (al-Hamad,1997:91) แต่ชื่อทั้งหมดก็อยู่ในความหมายเดียวกันคือการสร้างเอกภาพต่ออัลลอฮฺ (al-Tamimiy, 1999 : 38-39) ดังนี้

1. เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ **(توحيد الربوبية)**
2. อัต-เตาฮีด อัล-อิลมีย์ **(التوحيد العلمي)**
3. อัต-เตาฮีด อัล-เคาะบะรีย์ **(التوحيد ا ي)**
4. เตาฮีด อัล-มะอฺริฟะฮฺ วัลอิษบาต **(توحيد ا عرفة والإثبات)**
5. อัต-เตาฮีด อัล-อิอฺติกอดีย์ **(التوحيد الاعتقادي)**

6.1.4 หลักฐานของเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ

มีตัวบทมากมายจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺที่กล่าวถึงเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ แต่ทั้งนี้ก็ใช่ว่าเป็นในลักษณะของ*มันฏูก*(ชัดเจนในตัวบท) แต่เป็นในลักษณะของ*มัฟฮูม*(ความเข้าใจจากตัวบท) โดยผ่านกระบวนการและวิธีการที่เรียกว่า อัล-อิสติกรออ์

1.หลักฐานจากอัลกุรอาน

หากเราได้ศึกษาอัลกุรอานจะพบว่ามีอายะฮฺอัลกุรอานที่มีความหมายหรือบ่งบอกถึงเตาฮีด รุบูบิยะฮฺมากมาย พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺ[1] อัลลอฮฺได้ตรัสว่า :

﴿ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٢ ﴾

(سورة الفا ة : 2)

ความว่า : การสรรเสริญทั้งหลายนั้น เป็นสิทธิของอัลลอฮฺ ผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก

Al-Sadiy กล่าวว่า : สูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺ แม้จะเป็นสูเราะฮฺสั้นๆ แต่ก็ครอบคลุมเตาฮีดทั้ง 3 ประเภทคือเตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ จากโองการที่ว่า **((رب العاَين))** ความว่า : "ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก" และ เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ คือการแสดงเอกภาพต่ออัลลอฮฺด้วยกับการทำ อิบาดะฮฺจากคำที่ว่า **((ا))** และโองการที่ว่า **((إياك نعبد))** ความว่า : "เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์เคารพอิบาดะฮฺ" และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต คือการยืนยัน (อิษบาต) คุณลักษณะที่สมบูรณ์สำหรับอัลลอฮฺที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานและสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวไว้ในหะดีษของท่าน โดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปรียบเทียบหรือเสมือนกับสิ่งใดๆ ซึ่งคำว่า **((الحمد))** เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น (Al-Sadiy, 2002 : 39-40)

---

[1] อัล-ฟาติหะฮฺ คือหนึ่งในจำนวนชื่อของสูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺ ซึ่งมีมากกว่า 20 ชื่อ อาทิ อุมมุล กิตาบ, อุมมุล กุรอาน, อัส-สับอุล มะษานีย์, อัศ-ศอลาต, อัล-หัมด์, อัล-กันซ์ เป็นต้น (Ismail Lutfiy, 1998 : 10)

2.สูเราะฮฺ อัล-บะเกาะเราะฮฺ อัลลอฮฺได้ตรัสว่า

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشً۬ا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً۬ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً۬ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٲتِ رِزۡقً۬ا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادً۬ا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢ ﴾

(سورة البقرة : 21-22)

ความว่า : มนุษยเอ๋ย จงเคารพอิบาดะฮฺ พระผู้เป็นเจ้าของพวกเจ้าที่ทรงบังเกิดพวกเจ้า และบรรดาผู้ที่มาก่อนเจ้าเถิด เพื่อพวกเจ้าจะยำเกรง คือผู้ทรงให้แผ่นดินเป็นที่นอน และฟ้าเป็นอาคารแก่พวกเจ้า และทรงให้น้ำหลั่งลงมาจากฟากฟ้า แล้วได้ทรงบรรดาให้ผลไม้ออกมาเนื่องด้วยน้ำนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงอย่าให้มีผู้เท่าเทียมใดๆขึ้น สำหรับอัลลอฮฺ โดยที่พวกเจ้าก็รู้กันอยู่

นอกจากสูเราะฮฺทั้งสองนี้แล้วยังมีสูเราะฮฺอื่นๆอีกมากมายที่กล่าวถึงเตาฮีดรุบูบิยะฮฺแต่ไม่ได้นำเสนอ ณ ที่นี้

2.หลักฐานจากสุนนะฮฺ

จากอิบนุ อับบาส เล่าว่า : ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวไว้ว่า :

((اَللهم لَك الْحمد، أَنت نور السمٰوٰتِ والْأَرضِ ومن فِيهِن، ولَك ا َمد، أَنت قَيوم السمٰوٰتِ والأَرضِ ومن فِيهِن ... ، اَللهم لَك أَسلَمت، وبِك آمنت، وعلَيك توكلْت ...، أَنت إِ َي لاَ إِلٰه إِلا أَنت ...)) (رواه البخاري : رقم 7385)

ความว่า : โอ้ อัลลอฮฺ มวลการสรรเสริญนั้นเป็นสิทธิแห่งพระองค์ พระองค์คือแสงสว่างแก่ฟากฟ้า พื้นแผ่นดิน และปวงสรรพสิ่งที่อาศัยอยู่ในนั้น และมวลการสรรเสริญเป็นของพระองค์ พระองค์คือผู้พิทักษ์และปกป้องฟากฟ้าแผ่นดิน และสรรพสิ่งที่อาศัยอยู่ในนั้น ... โอ้ อัลลอฮฺ สำหรับพระองค์เท่านั้นฉันยอมจำนน (ชีวิตของฉัน) ด้วยพระองค์เท่านั้นที่ฉันศรัทธา และแด่พระองค์เท่านั้นที่ฉันขอมอบหมาย(การงานทุกอย่าง)ของฉัน ... พระองค์คือพระเจ้าของฉัน ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เทียงแท้นอกจากพระองค์ ... (รายงานโดย อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 7385)

จากหะดีษข้างต้นพอจะสรุปและสังเกตได้จากความหมายที่ว่า “โอ้ อัลลอฮฺ พระองค์คือแสงสว่าง ... พระองค์คือผู้พิทักษ์ปกป้อง” ตรงนี้เองที่บ่งบอกถึงความเป็นพระเจ้าผู้ทรงสร้างของอัลลอฮฺซึ่งหมายถึงความเป็นรุบูบิยะฮฺของอัลลอฮฺที่เรียกกันว่า เตาฮีด รุบูบิยะฮฺ

6.2 เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ

เตาฮีด อุลูฮิยะฮฺคือเตาฮีดประเภทที่สองจากเตาฮีดทั้งสามประเภท เตาฮีด อุลูฮิยะฮฺมีความสำคัญอย่างมากหากจะเปรียบเทียบกับเตาฮีดทั้งสามประเภท ด้วยเหตุนี้เองบรรดาศาสนทูตต่างถูกส่งมายังโลกนี้เพื่อเชิญชวนมวลมนุษย์ทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺเพียงองค์เดียว ซึ่งหมายถึงอุลูฮิยะฮฺของอัลลอฮฺเพียงองค์เดียว นอกจากนี้แล้วเตาฮีดประเภทนี้ยังเป็นเตาฮีดเดียวที่เป็นข้อแตกต่างระหว่างมุอ์มินกับมุชริกีน (al-Hammad , 1997 : 2)

ทั้งนี้เนื่องจากว่าบรรดามุชริกีนในสมัยของท่านนบีนั้นต่างก็ยอมรับในความเป็นรุบูบิยะฮฺของอัลลอฮฺ แต่พวกเขากลับไม่เคารพภักดีต่ออัลลอฮฺด้วยความบริสุทธิ์ใจ หากแต่พวกเขาได้ตั้งภาคีกับพระองค์ด้วยการบูชาสิ่งอื่นพร้อมๆกับพระองค์

Ibn Taimiyah ได้กล่าวถึงความสำคัญของเตาฮีดประเภทนี้ว่า : ทั้งนี้เนื่องจากว่าการทำอิบาดะฮฺต่อเอกองค์อัลลอฮฺ คือเป้าหมายอันสูงสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่รักและโปรดปรานยิ่งสำหรับพระองค์ และจะเป็นที่ยอมรับจากพระองค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายและความประสงค์ของพระองค์ที่ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลกนี้ (Ibn Taimiyah , nd : 39-40) ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾

(سورةُ الذَارِيَاتِ : 56)

ความว่า : และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า

ส่วนอุละมาอ์ อะฮฺลุลกะลาม และอุละมาอ์ อะฮฺลุลบิดอะฮฺมิได้ให้ความสำคัญกับเตาฮีดประเภทนี้มากนัก หากแต่พวกเขาถือว่าเตาฮีดอุลูฮิยะฮฺของสะลัฟคือเตาฮีดอัล-อัฟอาลนั่นเอง (al-Sulamiy, 2001:123)

6.2.1 ความหมายของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ

บรรดาอุละมาอ์ สะลัฟได้นิยามหรือให้ความหมายของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ ดังนี้

al-Sadiy ได้นิยามเตาฮีดอุลูฮิยะฮฺว่า : "คือการสร้างเอกภาพต่ออัลลอฮฺ(การแสดงความเป็นเอกะของอัลลอฮฺ)ด้วยการทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์ผู้เดียว" (Al-Sadiy, 2002 :40) เช่นเดียวกับ Ibn Usaimin ที่ได้นิยามเตาฮีดอุลูฮิยะฮฺเหมือนกับ Al-Sadiy (Ibn Usaimin, 1999 : 1 /14)

al-Hakamiy ได้นิยามเตาฮีดอุลูฮิยะฮฺว่า "คือการสร้างเอกภาพต่ออัลลอฮฺ(การแสดงความเป็นเอกะของอัลลอฮฺ)ด้วยกับการทำอิบาดะฮฺ และด้วยเหตุนี้เองจึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเตาฮีดอิบาดะฮฺ " (al-Hakamiy, nd : 51)

6.2.2 ชื่อของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ

เตาฮีด อัล-อุลุฮิยะฮฺมีชื่อหลากลาย (al-Hamd,1997:111) ได้แก่

1. เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ **(توحيد الألوهية)**

2. เตาฮีด อัล-อิบาดะฮฺ **(توحيد العبادة)**

3. เตาฮีด อัล-อิรอดะฮฺ **(توحيد الإرادة)**

4. เตาฮีด อัล-กอศด์ **(توحيد القصد)**

5. เตาฮีด อัฏ-เฏาะละบีย์ **(توحيد الطلا)**

6.เตาฮีด อัล-ฟิอฺลีย์ **(توحيد الفعلي)**

7.เตาฮีด อัล-อะมัล **(توحيد العمل)**

6.2.3 **หลักฐานของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ**

1.หลักฐานจากอัลกุรอาน

1. ในสูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺ ซึ่งอัลลอฮฺได้ตรัสว่า

﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥ ﴾

(سورة الفا ة :5)

ความว่า : เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์เคารพอิบาดะฮฺ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่ข้าพระองค์ขอความช่วยเหลือ

al-Sadiy ได้กล่าวว่า : “และเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺคือการสร้างเอกภาพต่ออัลลอฮด้วยกับการทำอิบาดะฮฺ จากคำที่ว่า **((ا))** และอัลกุรอานที่ว่า **((إياك نعبد))** ความว่า : “เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์เคารพอิบาดะฮฺ” (al-Sadiy,2002 : 40) และมีอายะฮฺ

อัลกุรอานอีกมากมายที่กล่าวถึงเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺหรือการแสดงความเป็นเอกะของอัลลอฮฺด้วยการอิบาดะฮฺต่อพระองค์เพียงผู้เดียว

2.หลักฐานจากสุนนะฮฺ

จากอิบนุ มัสอูด เล่าว่า : ท่านรอซูล ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม กล่าวว่า :

((من مات وهو يدعو مِن دون ا ـِ ِندأ دخلَ النار))

(رواه البخاري : 6683)

ความว่า : "ผู้ใดที่เสียชีวิตในขณะที่เขาขอวิงวอนต่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮฺด้วยการตั้งภาคี เขาจะต้องตกนรก "

จากหะดีษข้างต้น อับดุลเราะห์มาน อิบนุ หะสัน อิบนุ มุหัมมัด อิบนุ อับดุลวะฮฺฮาบ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า คือผู้ที่ตั้งภาคีกับอัลลอฮฺในเรื่องของอิบาดะฮฺ...เขาจะตกนรก (Abd. al-Rahman Ibn Hasan , 2003 : 103-104) หะดีษดังกล่าวยังเป็นหลักฐานสำคัญอีกเช่นเดียวกันที่บ่งบอกถึงเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าอิบาดะฮฺคือหนึ่งในความหมายของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเป็นหนึ่งในชื่อของมัน

6.2.4 ความหมายของอิบาดะฮฺ

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวกับเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺคือความหมายของอิบาดะฮฺ ทั้งนี้เนื่องจากว่าเตาฮีดประเภทนี้มีความ

เกี่ยวข้องโดยตรงกับอิบาดะฮฺ จะเห็นได้หนึ่งในชื่อของเตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ คือเตาฮีด อัล-อิบาดะฮฺ

อิบาดะฮฺ ในทางภาษาหมายถึง การอ้อมน้อมถ่อมตนหรือการฎออัต(Al-Raziy ,1989 : 359) ส่วนในทางวิชาการอุละมาอ์ได้ให้ความหมายดังนี้

Ibn Taimiyah ได้ให้ความหมายของอิบาดะฮฺว่า “คือคำนามที่รวบรวมทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮฺทรงโปรดปรานและยอมรับจากคำพูดและการกระทำทั้งภายใน(ไม่เปิดเผย)และภายนอก(เปิดเผย)” (Ibn Taimiyah, nd :38)

Ibn al-Qaiyim ได้อธิบายความหมายของอิบาดะฮฺเพิ่มเติมว่า “คือความสมบูรณ์ของความรักที่มีต่ออัลลอฮฺพร้อมกับความสมบูรณ์ในการอ้อมน้อมถ่อมตนต่ออัลลอฮฺ”(Ibn al-Qaiyim,nd : 32)

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า อิบาดะฮฺหมายถึงการงานทุกอย่างที่อัลลอฮฺ ทรงยอมรับไม่ว่าจะเป็นทั้งภายในและภายนอกหรือทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย ซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นอิบาดะฮฺที่แท้จริงหากปราศจากความรักและอ้อมน้อมถ่อมตนต่ออัลลอฮฺ

6.3 เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาตเป็นเตาฮีดที่สำคัญอีกประเภทหนึ่ง เนื่องจากว่ากลุ่มต่างๆที่หลงผิดก็มีสาเหตุประการหนึ่งมาจากความไม่เข้าใจในเรื่องของเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต จะเห็นได้จากกลุ่มอะชาอิเราะฮฺที่ยืนยันศิฟาต(คุณลักษณะ)ของอัลลอฮฺเพียงไม่กี่ศิฟาตทั้งๆ ที่ศิฟาตของอัลลฮฮฺนั้นมีมากมาย เช่นเดียวกับกลุ่มมุอฺตะซิละฮฺที่

ปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺอย่างสิ้นเชิง เช่นเดียวกับกลุ่มญะฮฺมิยะฮฺ ที่ปฏิเสธพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ โดยอ้างว่าหากเราอิษบาต (ยืนยัน)ในบรรดาพระนามของอัลลอฮฺที่มีอยู่ทั้งหมดจะกลายเป็นว่าอัลลอฮฺนั้นมีหลายองค์

6.3.1 ความหมายของเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต หมายถึงการศรัทธาต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ในเรื่องศิฟาต(คุณลักษณะ) ที่พระองค์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอาน และที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวไว้ในหะดีษ ทั้งพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ โดยการเชื่อและศรัทธาตามแนวทางที่พระองค์ได้กล่าวไว้ (Al-Hakamiy , nd : 56)

al-Tamimiy ได้นิยามเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาตว่า "คือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺ(การแสดงถึงความเป็นเอกะของพระองค์) ด้วยพระนามที่ดีเลิศและคุณลักษณะที่สูงส่งของพระองค์ตามที่มีอยู่ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ศรัทธาในความหมายและเนื้อหาของทั้งสองตลอดจนหุก่มต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับทั้งสอง" (al-Tamimiy,1999 : 29)

จากความหมายที่ได้นำเสนอข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต หมายถึง การศรัทธาในเอกภาพของอัลลอฮฺในเรื่องที่เกี่ยวกับพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ดังที่พระองค์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ซึ่งเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน ไม่มีข้อสงสัยแคลงใจแต่อย่างใด เชื่อและศรัทธาตามที่อัลกุรอานและสุนนะฮฺได้กำหนดไว้ทุกประการพร้อมกับปฏิเสธพระนามหรือคุณลักษณะต่างๆ ที่อัลลอฮฺและท่านรอซูลได้ปฏิเสธ ส่วนพระนามและคุณลักษณะที่ไม่

ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮฺนั้น ให้ปล่อยไปโดยไม่แสดงการยืนยันหรือปฏิเสธใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องด้วยขาดหลักฐานที่จะใช้อ้าง

6.3.2 ชื่อของเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต มีชื่อที่หลากลายเช่นเดียวกัน (al-Tamimiy,1999 : 38-40) ดังนี้

1.เตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต **(توحيد الأ اء والصفات)**

2.เตาฮีด อัล-อิลมีย์ อัล-เคาะบะรีย์ **(توحيد العلمي ا ي)**

3.เตาฮีด อัล-มะอฺริฟะฮฺ วัลอิสบาต **(توحيد ا عرفة والإثبات)**

4.เตาฮีด อัส-สิยาดะฮฺ **(توحيد السيادة)**

6.3.3 หลักฐานของเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

1.หลักฐานจากอัลกุรอาน

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าในสูเราะฮฺ อัล-ฟาติหะฮฺเพียงสูเราะฮฺเดียวก็รวบรวมเตาฮีดทั้ง 3 ประเภท ส่วนอายะฮฺที่เกี่ยวกับเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต คือ **((الرحمن الرحِيم))** ความว่า : "ผู้ทรงกรุณาปรานีผู้ทรงเมตตายิ่งเสมอ"

Al-Sadiy กล่าวว่า : "จงทราบเถิดว่า แท้จริง หนึ่งในกฎเกณฑ์ที่เป็นมติเห็นพ้องต้องกันระหว่างอุละมาอ์และบรรดาผู้นำแนวทางสะลัฟทั้งหลายคือการศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ และต่อหุก่มต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพระองค์ อาทิ การศรัทธาว่า

พระองค์นั้นทรงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะดังพระนามของพระองค์เช่น อัร-เราะห์มาน และ อัร-เราะห์หีม (คือทรงเมตตาปรานียิ่ง)...เช่นเดียวกันกับพระนามอื่นๆของพระองค์" (Al-Sadiy,2002 : 39)

อัลลอฮฺ ได้ตรัสไว้ว่า :

﴿ وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ ﴾

(سورةُ الْأعرافِ : 180)

ความว่า : และอัลลอฮฺนั้นมีบรรดาพระนามอันสวยงาม ดังนั้นพวกเจ้าจงเรียกหาวิงวอนขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้น

อัลลอฮฺได้ตรัสว่า :

﴿ قُلِ ٱدۡعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدۡعُواْ ٱلرَّحۡمَٰنَۖ أَيّٗا مَّا تَدۡعُواْ فَلَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ ﴾ **(سورةُ الإسراءِ : 110)**

ความว่า : จงกล่าวเถิด(มุหัมมัด)พวกท่านจงเรียกอัลลอฮฺ หรือจงเรียก อัร-เราะห์มาน เถิด อันใดก็ตามที่เจ้าเรียก สำหรับพระองค์นั้นคือพระนามอันสวยงามยิ่ง

2.หลักฐานจากสุนนะฮฺ

อิมาม อัล-บุคอรีย์ได้บันทึกหะดีษที่รายงานโดยญะรีรฺ อิบนุ อับดุลลอฮฺ เล่าว่า ท่านรอซูล ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

((لَا يرحم اُ من لا يرحم الناس)) (رواه البخاري : 7376)

ความว่า : อัลลอฮฺจะไม่ทรงเมตตากับบรรดาผู้ที่ไม่เมตตามวลมนุษย์

จากหะดีษข้างต้น อิบนุ บัฏฏอล กล่าวว่า : อิมาม อัล-บุคอรีย์ นำเอาหะดีษนี้ในเรื่องดังกล่าวเพื่อจะยืนยัน(อิษบาต) คุณลักษณะ (ศิฟาต)ของอัลลอฮฺที่เรียกว่า อัร-เราะห์มะฮฺ (ความเมตตา) ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาคุณลักษณะ(ศิฟาต)ของอัลลอฮฺ ... (Ibn Hajar.nd : 13/358)

6.3.4 แนวทางของ อุละมาอ์ สะลัฟ เกี่ยวกับเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต

แนวทางการเข้าใจเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาตแตกต่างกันไปตามแนวทางของแต่ละกลุ่มที่ได้วางไว้ บางกลุ่มมีแนวทางที่ง่ายต่อการเข้าใจ ชัดเจน แจ่มแจ้งไม่ยุ่งยากหรือลำบาก บางกลุ่มมีแนวทางที่สลับซับซ้อน เข้าใจยาก ไม่ชัดเจน เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้คือข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในตำราต่างๆที่มีการอธิบายเกี่ยวกับเตาฮีด หากไม่เคยศึกษาหรือไม่เคยฟังมาก่อนอ่านเท่าไรก็ไม่เข้าใจ เว้นแต่ผู้ที่สืบทอดหรือศึกษามาอย่างดีเท่านั้นจึงจะเข้าใจ

สำหรับแนวทางที่จะนำเสนอต่อไปนี้คือแนวทางกว้างๆของอุละมาอ์สะลัฟในการอธิบายหลักเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาตที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง เข้าใจง่าย แน่นอน ไม่แปรเปลี่ยน ซึ่งเกือบจะไม่มีความ

แตกต่างเลยไม่ว่าเวลาและสถานที่ใด (อบุล ลัยษ์, 2544 : 38) ก็ยังคงไว้และจะมั่นคงอย่างนี้ตลอดไป ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้ (al-Hamd , 1997 :153-155)

1. แนวทางของอุละมาอ์ สะลัฟ เกี่ยวกับอัสมาอ์และศิฟาต ได้แก่หลัก 3 ประการคือ *อิษบาต*(การยืนยัน) *นัฟยู*(การปฏิเสธ) และ*ตะวักกุฟ* (การหยุด/ไม่แสดงความเห็น)

1.1 **อิษบาต (الإثبات)** หมายถึงการยืนยันในเรื่องที่เกี่ยวกับอัสมาอ์(พระนาม)และศิฟาต(คุณลักษณะ)ของอัลลอฮฺ ว่ามีจริงและเหมาะสมกับพระองค์พร้อมกับการศรัทธาและเชื่อว่าอัลลอฮฺทรงมีคุณลักษณะและพระนามตามที่พระองค์ได้ตรัสในอัลกุรอานหรือตามที่ศาสนทูตของพระองค์ได้กล่าวในหะดีษ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงละทิ้ง หรือเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ แต่อย่างใด

1.2 **นัฟยู (النفي)** หมายถึงการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับคุณลักษณะหรือพระนามของอัลลอฮฺ ซึ่งแนวทางในเรื่องนี้หมายถึงการปฏิเสธพระนามหรือคุณลักษณะที่ไม่ได้มาจากอัลลอฮฺและไม่ได้มาจากศาสนทูตของพระองค์ คุณลักษณะและพระนามประเภทนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์หรือเรียกว่า **อัน-นักศฺ** หมายถึงจุดด้อยหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์แก่อัลลอฮฺ ดังที่อัลลอฮฺได้ปฏิเสธเรื่องดังกล่าวในอัลกุรอานว่า :

﴿ لَا تَأْخُذُهُۥ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ﴾ (سورةُ البقَرةِ : 255)

ความว่า : ไม่มีการง่วงและการหลับใดๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระองค์

จากโองการนี้ทำให้เราทราบว่า คุณลักษณะการง่วงและการหลับ เป็นคุณลักษณะที่อัลลอฮฺปฏิเสธว่าจะไม่เกิดขึ้นกับพระองค์ และจำเป็นที่เราต้องศรัทธาตามนี้

1.3 **ตะวักกุฟ (التوقف)** หมายถึงการหยุดนิ่งไม่ยืนยันและไม่ปฏิเสธในสิ่งที่ไม่มีหลักฐานปรากฏจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ จะไม่มีการยืนยัน(อิษบาต)หรือการปฏิเสธ (นัฟยู) แต่อย่างใด เช่นคุณลักษณะที่มีการขัดแย้งกันระหว่างอุละมาอ์ อาทิคุณลักษณะ **(ا سم)** ที่หมายถึงเรือนร่าง **(ا هة)** ที่หมายถึงทิศทาง เป็นต้น

จากแนวทางหลักสามประการของอุละมาอ์สะลัฟข้างต้น จะทำให้เราเข้าใจถึงแนวทางในการอธิบายหลักเตาฮีดและหลักการยึดมั่นที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต อย่างถูกต้องมากขึ้น ตลอดจนสามารถเข้าใจและยับยั้งป้องกันแนวทางที่ไม่ถูกต้องที่จะซึมซับเข้ามาในความคิดและความรู้สึกของมุสลิมทั้งหลายได้อย่างดี อินชาอัลลอฮฺ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างเตาฮีดทั้งสามประเภท

เตาฮีดทั้งสามประเภทที่ได้กล่าวข้างต้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่มุสลิมทุกคนจะต้องเข้าใจและรักษาไว้เป็นอย่างดีตลอดชีวิต หากขาดประเภทใดประเภทหนึ่งไป จะทำให้อะกีดะฮฺของเราไม่สมประกอบจะเหมือนกับคนพิการทำให้ไม่สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆได้อย่างสมบูรณ์ แม้บางครั้งการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆได้ แต่อาจจะไม่ถูกตอบรับจากอัลลอฮฺ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าเสมือนไม่เข้าใจและไม่รู้จักพระผู้เป็นเจ้าอย่างแท้จริง

เตาฮีดทั้งสามประเภทนี้จะต้องควบคู่กันตลอดไปไม่สามารถที่จะแยกออกให้อยู่คนละส่วนได้จะต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน และจะไม่สมบูรณ์อย่างแน่นอนหากแยกออกจากกัน เตาฮีด รุบูบิยะฮฺจะไม่มีค่าหากปราศจากเตาฮีด อุลูฮิยะฮฺ เตาฮีด รุบูบิยะฮฺและอุลูฮิยะฮฺจะไม่มีค่าเช่นเดียวกันหากปราศจากเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต (al-Tamimiy,1999:40-41)

นี่แหละคือวงจรของเตาฮีดทั้งสามประเภทที่จะต้องควบคู่กันไปจนถึงวินาที่สุดท้ายของชีวิต อัลลอฮฺได้ให้ความสำคัญกับเตาฮีดทั้งสามประเภทและได้รวบรวมเตาฮีดทั้งสามไว้ในอะยะฮฺเดียวกัน (Ibn Usaimin ,1999 : 1/9)

ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿ رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا فَٱعۡبُدۡهُ وَٱصۡطَبِرۡ لِعِبَٰدَتِهِۦۚ هَلۡ تَعۡلَمُ لَهُۥ سَمِيّٗا ٦٥ ﴾ **(سورةُ مريم : 65)**

ความว่า : พระเจ้าแห่งบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน และสิ่งที่อยู่ระหว่างทั้งสอง ดังนั้นจงเคารพภักดีต่อพระองค์ และจงอดทนต่อการเคารพภักดีพระองค์ สูเจ้ารู้หรือว่ามีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์?

8.บทสรุป

บรรดาอุละมาอ์ อะฮฺลุส สุนนะฮฺได้แบ่งเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทคือ เตาฮีด อัร-รุบูบิยะฮฺ เตาฮีด อัล-อุลูฮิยะฮฺ และเตาฮีด อัล-อัสมาอ์ วัศศิฟาต โดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และความเข้าใจของอุละมาอ์ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ที่เรียกว่า **อัล-อิสติกรออ์**

การศรัทธาต่ออัลลอฮฺจะไม่สมบูรณ์หากปราศจากเตาฮีดทั้งสามหรือประเภทใดประเภทหนึ่ง

ดังนั้นการแบ่งประเภทของเตาฮีดออกเป็น 3 ประเภทดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่าเป็นการแบ่งตามเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ซึ่งเป็นการใช้อัลกุรอานและสุนนะฮฺตามความเข้าใจของอุละมาอ์อย่างแท้จริง มิใช่เป็นสิ่งที่อุตริขึ้นมา ในทางตรงกันข้ามกลุ่มต่างๆ ที่มิได้ใช้อัลกุรอาน สุนนะฮฺ และความเข้าใจของอุละมาอ์มาเป็นบรรทัดฐาน ย่อมห่างไกลจากสัจธรรมที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺอย่างเห็นได้ชัด

บรรณานุกรม

อัลกุรอาน

สมาคมศิษย์เก่าอาหรับ,1419 .**พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย.**มะดีนะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์

อบุล ลัยษ์ , 2544.**กลุ่มและแนวทาง จากคำฟัตวาของอุลามาอฺร่วมสมัย** . กรุงเทพ : สำนักบริการวิชาการ ศูนย์หนังสืออิสลาม

al-Abbad. Abdul Razak Ibn Abdul al-Muhsin, 1417/1997. **al-Kau al-Sadid Fi al-Raddi Ala Man Ankara Taqsim al-Tawhid** .al-Akrabiyah : Dar Ibn Affan

Ibn Abil Aiz. Muahammad Ibn Ali.1988/1408. **Sharhu al-Aqidah alTohawiyah.**Beirut Dar : Maktab al-Islamiy

Abd al-Rahman Ibn Hasan Ibn Muhammad .2003/1424. **Fathu al-Majid Li Sharhi Kitab al-Tawhid** .

al-Asbahaniy. Arraghib.1412/1992. **Mufrada alfazu al-Quran.** Beirut : Dar Shamiyah

al-Bakilaniy. Abi Bakar Ibn Taiyib.1405/1986. **al-Insaf Fima Yajibu Ilatiqaduhu Wala Yajuzu al-Jahlu Bihi.** Beirut : Dar Aalam al-Kutub

Ibn Hajar. Ahmad Ibn Ali Ibn Hajar. nd. **Fathu al-Baree bi sharhi Sahih al-Bukhariy.** Beirut.Dar al-Marifah

Abu Hasan al-Ashariy. 1995/1416. **Maqalat al-Islamiyin wakh3 tilafu al-musalliyin.** Beirut. Maktabah al-Asriyah

al-Hamd. Muhammad Ibn Ibrahim. 1418/1997. **Rasaeil Fi Agidah.** Riyadh : Dar Ibn Khuzaimah

Ismail Lutfi. Ismail Ibn Abd Al-Ramman. 1719/1998. **Tafsiral-Zikrial-Hakim Surah al-Fatihah .**

Khalil Muhammad Nur. 1416/1995. **Manhaj Ahlu al-Sunnah wal al-Jamaah Wa Manhaj al-Asha-irah Fi Tawhidilah Taala.** Madinah : Dar al-Qhuraaba

al-Khisn. Sulaiman Ibn Solih. 1416/1996. **Maukif al-Mutakallimin Min al-Istidlal Bi Nusus al-Kitab Wa Sunnah (Raddan Wa Naqdan**). Riyadh : Dar al-Asimah

Ibn Manzur. 1995/1416. **Lisan al-Arab.** Beirut.Dar.Ihya al-Turas al-Islamiy

al-Mukriziy. Ahmad Ibn Ali. 1424/2002. **Tajrid al-Tauhid al-Mufid.** Makkah al-Mukaramah Dar : Alam al-Fawaeid

Qadi Abdul al-Jabbar. nd. **Al-Mugniy Fi Abwab al-Adli wa al-Qasdi.** al-Qahirah Dar al-Misriyah al-Aamah Li al-Taklif wa al-Tajamah wa al-Nashr

Ibn al-Qaiyim. Muhammad Ibn Abi Bakar. 1410/1990. **Madarij al-Salikin Baina Manazil Aiyaka Nabudu wa Aiyaka Nasta ain.** Beirut : Dar al-Kutub al-Arabiy

Al-Raziy. Muhammad Ibn Abi Bakr.1989.**Muktar al-Sihhah**. Beirut : Maktabah Lubnan

al-Sadiy. Abdul Rahman Ibn Nasir. 1423/2002.**Taisir al-Karim al-Rahman Fi Tafsir Kalam al-Mannan**. Beirut : Muassasah al-Risalah

al-Saqqaf. Alawiy Ibn Abdul al-Qadir. 1414/1994. **Sifat Allah Azzawajalla al-Waridah Fi al-Kitab Wa al-Sunnah.** Riyadh : Dar al-Hijrah

al-Shahirstaniy. Abdulkarim. nd. **Nihayah al-Akdam Fi Eilmil al-Kalam.** al-Qahirah : Maktabah al-Mutabbi

al-Shangqitiy. Muhammad al-Amin. **Adwa al-Bayan Fi Eidah al-Quran Bi al-Quran**. Beirut : Dar Aalim al-Kutub

al-Sibaiy. Mustafa Nusniy. 1405/1985. **al-Sunnah Wa Makanatuha Fi al-tashring al-Islamiy**. Beirut .Maktabah al-Islamiy

al-Sulamiy. Abdul Al-Rahim Ibn al-Samayil. 1421/2001.**Haqiqat al-Tawhid Baina Ahli Al-Sunnah wa al-Mutakallimin**. Riyadh : al-Mualimah li al-Nashr wa al-Tawzi

al-Suwaiyan. Ahmad Ibn Abdul Rahman. 1422/2001.**Manhaj al-Talaqqiy wa al-Istidlal Baina Ahli al-Sunnah wa Mubtadiah.** Riyadh : Majallah Adwa al-Muntada

al-Tamimiy. Muhammad Ibn Khalifah.1319/1999.**Mu'taqad Ahli al-Sunnah Wal Jama-ah Fi Tawhid al-Asma Wa' al-Sifat.** Riyadh :Adwa' al-Salaf

al-Turkiy. Abdullah Ibn Abd Al-Muhsin.1413/1993. **Mujmal Iatiqad A-immah al-Salaf**. Beirut : Muassasah al-Risalah

Ibn Usaimin. Muhammad Ibn Usaimin. 1413/1993. **al-Kaulu al-Mufid Ala Kitab al-Tawhid.** Dammam : Dar Ibn Jauziy.